

Ali je v življenju res vse prav?

(Premišljevanje za post)

Kljub trpljenju vsega človeštva in kljub neznanakemu trpljenju našega preizkušene- nega naroda; kljub tegobam nečestitih naših ljudi, ki z bolečino — morda jih nikdar več v življenju ne bo zapustila — vdano pre- našajo današnje dni v upanju na boljše, bolj človeške čase, v upanju na pravico, ki mora zmagati, se tudi pri nas dobijo ljudje, ki navleče vsemu gorju in krivicam a videžom modrosti trdijo, da je v življenju vse prav.

Ne bi se znova bavili s to žudno mo- drostjo, če ne bi bila duhovno in življenjsko tako nevarna, kakor je. Nevarna je za- radi tega, ker ubija v ljudeh voljo do boja proti zlu in ubija težnjo k dobremu in svetemu, kar mora biti zlasti katoličanu najvišji cilj na zemlji. Kakšne posledice to rodi za posameznike in za narode, vidimo najbolj in najspešno na lastnem primeru, kjer je prav ta peklena modrost pomagala zlu do tolikšnega razmaha.

Take modrosti bi lahko pričakovali od komunistov ali brezbožnikov. Navajeni smo jo bili brati v knjigah in listih, ki so pri- pravljali revolucije pri nas in drugod. Tam bi nas dosti ne motila, ker bi vedeli, kako in kaj. Če pa jo slišimo iz katerih drugih ust, se pa moramo vprašati najprej, zakaj ti ljudje trdijo, da je v življenju vse prav?

Ali zato, ker so razne modre, na videz vsevedne glave zmešali rdeči učenci a svo- jo materialistično zmotno učenostjo?

Ali zato, ker so te besede opravili kosmate vesti ljudi, ki se zavedajo, da so se nad narodom pregrešili, ker niso nič storili, da bi odvrnili nesrečo, marveč so s molkom tedaj, ko bi bilo treba govoriti, ali celo s pričetkovanjem pripomogli k tolik- kim zločinom in nepotrebnim žrtvam?

Ali zato, ker jih nesreča naroda ne ga- me; ker jim je vseeno, ali ostane ali gre po- stu, ali pojde po pravi poti ali po poti po- gube?

Ali zato, ker možgani teh ljudi ne pre- morejo več drugega kakor tako zlo mo- drost in umesteno zmoti? A če premorejo smoto, kaj ne smorejo razumeti? Če je ne ymorejo, naj o smoti vsaj molčijo.

Naj bo vzrok ta ali oni, vsi moramo tako modrost odklanjati. Odklanjamo jo, tudi če jo oznanja kdo, ki bi jo moral prvi obsoditi.

Ker je pri nas izvirnost male, moramo tudi glede te modrosti ugotoviti, da je zra- la na tujem zemlji. Zrasla je pri modri- jani, ki ga svet smatra za prednika Mar- ksa, začetnika komunizma. Prav zaradi tega je tako sumljiva, da jo moramo po- bljati povsod, kjer jo zasledujemo.

Ta modrijan pravi v nekem svojem de- lu, da kar je pametno, to biva, in kar biva, to je pametno.

Po tej modrosti je na svetu torej vse pametno, kar je, in tudi vse prav, kar je, ker je pametno. In ker je vse pametno, kar je, je tudi vse enako vredno. Resnica in laž veljata isto, ker oboje biva, je na svetu in v življenju. Je torej pametno in tudi enako vredno. Na tej osnovi stoji torej najnovejša naša modrost, ki trdi, da je v življenju vse prav!

Če bi kdo v srednjem veku izrekel kaj takega, bi ga bili sežgali, in sicer po pravi- ci. In danes? Danes dobi dvojno nagra- do, nekaj upravnih mest in spričevalo o mučenstvu s pripombo, da je bil žrtev grdih spietk.

Po tej modrosti torej na svetu ni ne nasprijanja, ne moralnega vrednotenja, ne primerjanja med dobrim in slabim. Vse to se naši modreci s eno poteko zbirali in si postavili za nalogo človeka, ki je pripravil duhovno pot Marksovega komunizmu v vseh oblikah, ki jih doživljamo danes na lastni koži.

In posledice tako modrosti, če jo uve- ljavimo v javnem življenju?

Če je v življenju vse prav, potem so pravilni vsi najrazličnejši svetovni nazori, ki jih je rodila preteklost in sedanjost. Če je vse prav, potem je ljudstvo, suženj- stvo, tlačanstvo, nasilje ravno tako pravil- no kakor krščanski nazor o ljubezni do bližnjega. Mohamedanstvo, budizem, mail- kovalstvo, vera starih Aztekov, žrtvovanje bogu Itaju je tudi vse pravilno.

Ta zmotna, cinčna modrost opravičuje zmoti, greh, hudobijo, laž, krivico, a eno besedo vse, kar je slabega, in enači vse to s resnico, pravico, dobroto, s vsem, kar imenujemo dobro.

Če je v življenju vse prav, potem imata isto pravico ter vrednost razbojnik in v za- tajevanju živeti menih.

Če je v življenju vse prav, je tudi prav, da imata isto pravico in vrednost vlačuga in umiljenka, ki je vse življenje žrtvovala skrb in ljubezni do bližnjega.

Če je v življenju vse prav, potem je tudi prav, da razjarjen človek preklanja Boga, ko ga vernik moli v pobožni molitvi.

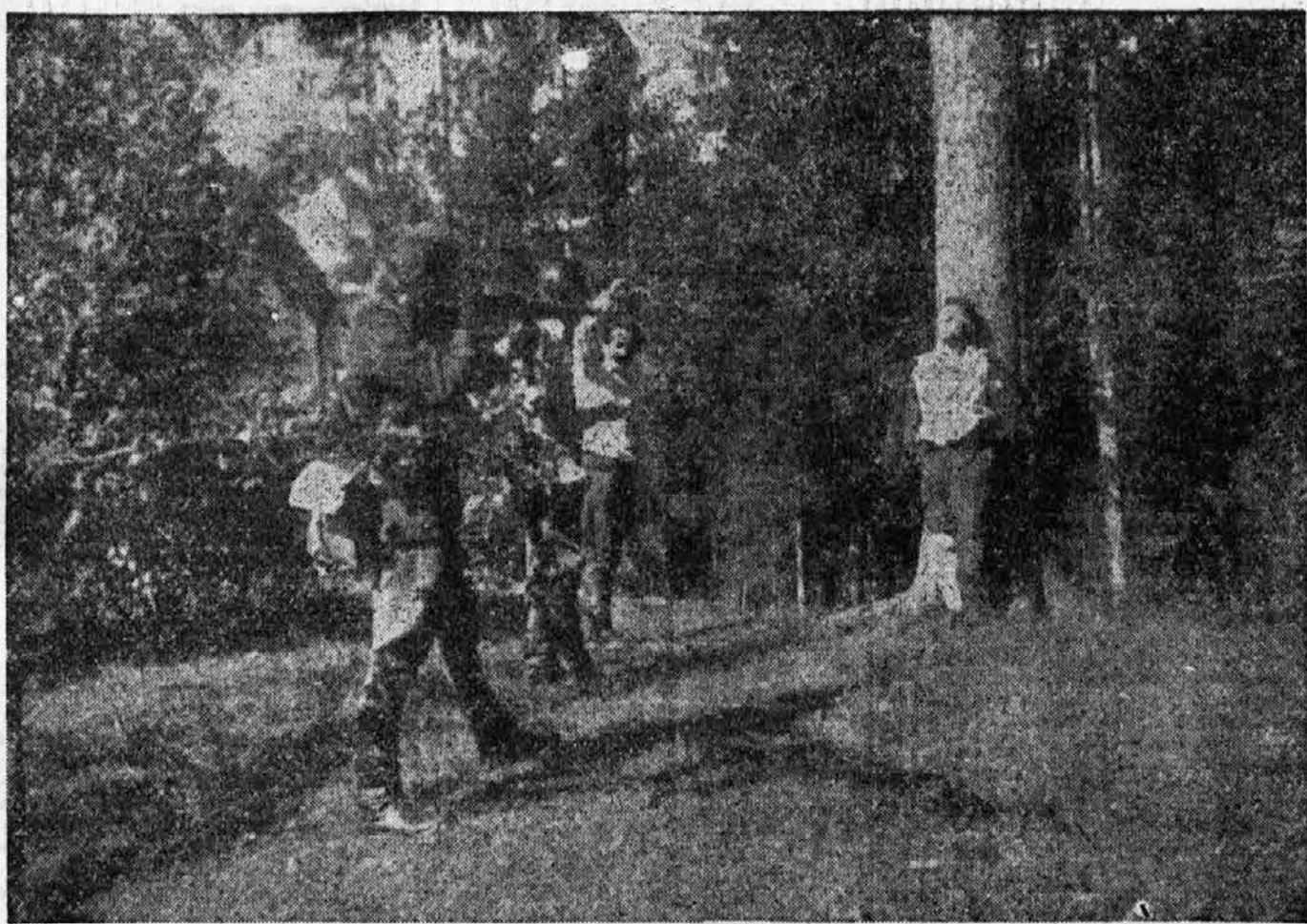
Če je v življenju vse prav, je tudi prav, da je sv. Frančišek delal tako, vlačuga Casanova pa drugače. Oboje delo in živ- ljenje ima pozitivno vrednost, oboje je pa- metno.

Če je v življenju vse prav, zakaj nas katekizem uč, da Bog dobro plačuje in hudo kaznuje?

Če je v življenju vse prav, je tudi prav, da danes verujemo v Boga, jutri pa v sa- tana.

Če je v življenju vse prav, je tudi prav, da danes preklinjajo tisto, kar si včeraj blagosiljali.

Če je v življenju vse prav, potem je prav, da so komunisti klali Slovence; po- tem je prav in pameten Turjak, Kočevje,

Im Zeichen der roten Amnestie: der Mord an einem gefangenem und verwundeten Landeswehrmann. — V zna- menju Titove amnestije: umor zajetega ranjenega domobranca. Vse po geslu »brat brata«.

ZAVEZNIŠTVO IN DENAR

Ozadja gospodarskih sporazumov in nesporazumov
med Ameriko, Anglijo ter Sovjeti

Močno začudenje je nedavno po vsem svetu zbudila novica, da med Amerikanci, Anglični in Sovjeti doslej še ni prišlo do podaljšanja pogodbe o najemanju in pose- janju za dobo od julija 1944 pa do junija 1945. Prav v zadnjem času so se glede te pogodbe pokazala zelo nasprotna si stališča.

Res je sicer, da Amerika in Anglija ni- kdar nista nehali pošiljati Sovjetski zvezi orožja in vojnega blaga na račun poro- o posejanju in najemanju, kar dokazuje, ka- ko važna jima je bila stalna sovjetska vo- jaška pomoč, toda prav tako res je, da nista nikdar hoteli pošiljati nivojskega blaga, ki so ga Sovjeti zahtevali.

Do podaljšanja pogodbe ni prišlo ne zaradi blaga, nekaj zaradi plačila. Sovjeti so želeli, da bi jim Amerikanci in Anglični pošiljali tudi stroje za izdelovanje orožja ter druge industrijske potrebščine na račun pogodbe o najemanju in posejanju. Zahodni zavezniki pa jim nista hoteli ugoditi. Anglija je šla bila pri volji, da bi jim dovo- ljevala tako pošti ke, če plačajo v gotovini, ter bi jim dovolila posejiti, toda v Združe- nih državah so se jeli spraševati, če je sploh pametno Sovjetom nuditi pomoč za obnovo njihove industrije. S tem bi si namreč nako- pali tekmoča na svetovnem trgu, ki bi jim lahko zrasel čez glavo.

Naposled pa se je šla Amerika sprijati- niti s mislijo, da bi Sovjetski zvezi vaceno pošiljala začelno blago, ker je računala, da bi Sovjeta s tem pripravila do tega, da bi bili pripravljeni poravnati tudi stare dol- gove iz časov carske Rusije. Sovjetski za- stopniki so gotovo kaj takega namignili, ker je vrednost carističnih obveznic, ki je bila vse doslej silno klavna, pred nekaj tedni na ameriških borzah silno zrasla. Med do-

nariki v New Yorku se je razvedelo, da so posejila, ki jih je Amerika dala Rusiji eno- mo v pretekli svetovni vojni, s obrestmi vred narasla na kakih 400 milijonov dolar- jev ter da cenijo vse caristične dolgove Ame- riki na skupno 6900 milijonov dolarjev.

Tako priznanje ruskih dolgov iz caristi- čnih časov pa more biti samo slepilo, ki naj mami ameriške denarjke in jih vabi denarnim kupčijam s Sovjetsko zvezo, če- prav jih pri tem ovira Johnsonova omeji- tev. Ta namreč prepoveduje, da bi kdo nu- dil posejila državam, ki svojih dolgov Ame- riki še iz prejšnje svetovne vojne niso po- ravnale.

Če sta Amerika in Anglija zdaj voljni Moskvi dovoliti nova posejila za plačevanje industrijskega blaga, ni še s tem nič rešeno, da se bodo tudi pogodbeno zedinili, kajti tudi glede pogojev za vračanje posejila so sodbje silno nasprotni.

Sovjeti zahtevajo od Anglije dva do štiri, od Amerike pa šest milijard dolarjev, s čimer upajo, da bodo lahko postavili teme- lje močni industriji, ki bi tudi izdelovala orožje, kadar bi bilo potrebno. Zahodni za- vezniki bi najrajši odrinili le tolikšno pose- jilo, da bi ga Sovjeti vrnili v nekaj letih in bi njima samima na svetovnem trgu to ne škodilo.

Za zdaj je torej še vse nejasno. Tudi glede plačilne dobe se niso še zedinili. Sov- jeti hočejo poravnati dolg v obrokih vs deset let ali dvajseto leto. Anglija pa hoče priti do obrokov vsake tretje ali kvdrduje vsako peto leto, medtem ko Amerika glede tega še sploh ni postavila svojih zahtev.

Zavezniki dobro vesta po izkušnjah, da v dolgih dobah pride med zavezniški čeno do popolnih sprememb. Seveda tudi vsta, da

včasih nastaja položaj, v katerem je dolžnik močnejši od upnika. Zgovoren dokaz za to nam je prav caristična Rusija, ki je imela poseben odnos do Francije. Pod pretvezo da more prejšnje dolgove plačevati le, če dovoli nova posejila, je znala petrograjska vlada izsiliti vedno večje veste.

Če bodo zdaj Združene države popustile tudi glede obrokov, potem bodo to storile zlasti iz vojaško političnih vzrokov. Bres dvoma je za Ameriko življenjsko važno, da si znova pridobi politično in gospodarsko oblast v vzhodni Aziji. Zato pa bi tudi bila gotovo pripravljena dati marsikako hudo žrtev, če bi si tako mogla zagotoviti sov- jetsko pomoč pri reševanju važnih azijskih vprašanj. Ameriški trgovski svet se dobro zaveda, kako resno v Washingtonu sodijo o vojskovanju v vzhodni Aziji in v jugozahod- nem Tihem morju ter kako dragocena bi ondi bila pomoč Sovjetov.

(Adria Zig)

TEDEN PO SVETU

Nova jugoslovanska begunska vlada, sestav- ljena po Titovih željah, je imela v Lon- donu pod predsedstvom kralja Petra se- jo, na kateri so sklenili, da mora vlada takoj odpotovati v Beograd, to je dati se na razpolago Titu, ter tam uveljaviti sklep o imenovanju regentskega sveta, s druge besede, izvesti odstavitev kralja.

Pogajanja med zakonito grško vlado in med zastopniki grških komunističnih razboj- nikov so se končala s sporazumom. Gr- ška vlada je obljubila izvesti letos gla- sovanje o tem, ali bo ostala Grčija kra- ljevina, in pripraviti volitve. Grški komunisti pa niso v vladi dobili nobenega zastopstva.

Sovjetsko vrhovno poveljstvo in sovjetska vlada sta angleškim in ameriškim časnika- rjem prepovedala prihod na Balkan, kolikor ga je pod boljševiško in Titovo zasedbo. Ameriški listi pravijo, da so Sovjeti tujih časnika- rjev boje, ker lva- jajo na Balkanu politiko, katere značaj in cilje hočejo Angliji in Ameriki pri- kriti.

Na zborovanju angleške liberalne stranke je njen voditelj in letalski minister Sin- clair izjavil, da je nova svetovna vojna neizbežna, če bi se Amerika, Anglija in Sovjeti razšla. Dokler si te države za- upajo in sodelujejo, ni močna nobena velika vojna; če si pa ne, je nova sve- tovena vojna gotova. Nis ne sme Angle- žev motiti, da bi bili slepi za to pogla- vitno resnico.

Dva veliki italijanski vojni ladji sta bili potopljeni v zadnjih bojih pri Filipinih. Ladji sta po premirju s Malije pripa- dali nekemu oddelku ameriškega tibo- morskega brodirja.

V vzhajanju je rešitev Nemčije in zago- toviljo za zmago. Imamo vse, kar nam daje moč, da izvojujemo odločitev v svojo korist, piše namestnik nemškega vrhovnega tiskovnega vodje Sünderman.

V Parizu so prišli advokata Desbousa, ki je avoj čas zagovarjal morilce jugoslo- vanskega kralja Aleksandra.

IZJAVA O VOJNEM POLO- ŽAJU NA VZHODU

Nemški maršal Model, imetnik odliko- vanja križca s hrastovim listom in bri- ljanu, je sedanjí položaj na vzhodnem bo- jišču označil takole:

»Z dramatično allovitostjo se zdaj na vzhodu ponavljajo dogodki, ki jih je nem- ška vojska jeseni doživela na zahodu. Kar smo dosegli na zahodu, se bo nemškemu vo- jaku posrečilo tudi na vzhodu.«

POMILOSTITEV IN OPOMIN

Izredno sodišče za javno varnost je nasle- dnje obtožence zaradi vodilnega delovanja v OF in podpiranja tolj obsodilo na smrt:

39 letno gospodinj in absolvirano juristko Tanjo Murlikovo, 45 letnega bančnega uradnika Ivana Setnikarja, 42 letnega litografa Sattlerja Rada, 23 letnega prokurista Marka Prepeluha, 38 letnega tiskarskega delavca Matije Kopriv- ca, 49 letnega občinskega uslužbenca Ignacija Kristofa in 49 letnega pisatelja Ivana Albrehta — vse iz Ljubljane.

Vrhovni komisar je te obtožence na njihove prošnje pomilostil in izpremenil smrtne kaze v 15 letno ječo, vendar je pripomnil, naj osebe, ki se še dalje udeležujejo za OF, v bodoče ne računajo več s njegovo milostjo.

LJUBEZEN MED ZAVEZNIKI

Voditelji zavezniške vojne politike Roo- sovelt, Stalin in Churchill se povprečno en- krat na leto snidejo zato, da svetu znova in znova oznanijo popolno slogo, ki da vlada med tremi tekmujočimi zavezniškimi silami, med Anglijo, Ameriko in Sovjeti, ter po- udarjajo pristranost, ki da navdihuje vse od- nošaje med njimi. Skratka, po njihovem uradnem dokazovanju naj bi bili njihovi narodi ne le pripravljeni, da drug za dra- gega in za medsebojno slogo umro, temveč celo veseli, da jim je kaj takega možno. Zlasti naj bi to veljalo glede razmerja med Anglijo in Sovjeti.

Kako pa o tej pristranosti, splošni slogi in sodelovanju med »zaveznički« sodi angli- ško ljudstvo in njegov danšnji najodličnejši zastopnik, angleški vojak, priča naslednja zgodba:

V šlezjskem mestu Glogau je bilo vse do zadnjega veliko taborišče za ujetje ang- leske vojske. Ko se je sovjetska ofenziva približala Glogau, je nemško poveljstvo sklenilo, da bo angleške ujetnike pustilo v taborišču, naj jih prevzame in poslej zanjo skrbi rdeča vojska, njihova zaveznica. Ta bo katrduo vesela, da jih je lahko osvobodila nemškega jarma, Anglični pa zadovoljni, da pridejo pod oblast velikega slovanskega za- veznika...

A glej! Ujeti angleški vojaki so bili nad tem sklepom vse prej kakor veseli. Ko so jim ga sporočili, so začeli obupno rotiti nemško poveljstvo, naj jih ne izroči v sov- jetske, to je zavezniške roke. Obljubili so s možko besedo, da ne bodo na poti v no- tranost Nemčije skušali pobegniti ali de- lati težav. Še več! Trideset angleških čes- tnikov in velik del vojakov se je celo po- nudil, da vzame od Nemcev orožje ter se bo odšel s njimi v boj proti boljševikom.

Vse to samo zaradi sloge in pristranosti, ki vlada med Sovjeti in med zahodnimi za- vezniki...

NAJNOVEJŠA MOLITEV

Ljubljanski meščanski in kapitalistični OFar, bolj ali manj zlati sredinec, »nasprot- nik sodelovanja z okupatorji«, in OR-ovec moli od začetka okupacije, to je osvobodil- ne ofenzive, vsaj trikrat na dan naslednjo molitev:

»O Bog, daj da bi Nemci vzdržali in da bi k nam nikoli ne prišel boljševik, ki amo si ga tri leta tako želeli in ga klicali, delali zanj in ga slovansko ljubili, dokler smo vedeli, da je vsaj tisoč kilometrov daleč od naših meja — amen!«

NI VSE ZLATO...

Najnovejši vrhovni poveljnik Narodno osvob- odilne vojske in Partizanskih odredov Slove- nije, prav za prav vršilec dolžnosti, »spanec« Dusan Kveder je svoji bečeči vojski dal nastop- ni razglas, v katerem ji postavlja naslednjo poglavite naloge, ki jih bo treba še izpolniti:

1. čimprejšnja popolna mobilizacija;
 2. pritegnitev vseh zaveznih sinov našega naroda, ki še vedno služijo okupatorju, in sicer pritegnitev z vsemi sredstvi, celo s amnestijo;
 3. skrb, da se NOV čimprej razvije v pravo redno vojsko;
 4. modernizacija te vojske.
- Čemu je to potrebno, če vendar OF že leto dni razglašča doma in v svetu, da je popolna mobilizacija že prav od začetka vzgledna izve- dena; da so vsi zavedni sinovi našega naroda že od prvega dne v OF, okupatorja se drži le kakih deset »izdajalcev«; da železniskega in drugega prometa po zaslugi OF pri nas že tri leta sploh ni; da je NOV že od njega dni pra- va in regularna in najmodernejša, najpopular- nejša, najčudovitejša, najbolj uspešna in nena- dkriljiva vojska na svetu, ne pa kaka capinska in roparska bratovščina.
- Če novi glavni poveljnik rdečih tolovajev vse te zahteve označuje za bodote nujne na- loge, potem dozdaj nazivlje vsemu vpitju in pisanju Osvobodilna fronta ni doslej v treh letih in pol izpolnila niti ene.
- Torej ni v OF vse tako zlato, kakor se sredi v njenih listih, letakih in agitacijah!

TEDEN PO SVETU

1941 oklepalov in 457 letal so uničili Nemci v prvih štirih tednih voilaanske bitke na vzhodu.

»Sovjeti delajo v Italiji močnejše. Anglija in Amerika bosta v kratkem izgubili tam alahemni vpliv, če svoje politike ne spreminita.« Je povedal voditelj odpovednega ameriških strokovnih organizacij Antoni, ki se je pred kratkim vrnil iz Italije.

Dve tretjini vojne edškodnine, ki je morn Flinska dal Sovjetom, mislijo poravnati s prišilno oddajo premoženja.

Samie 28 ljudi penna vse pogoje premirja med Italijo in med zavezniki. Premirje vsebuje 44 točk.

Grob 12 grških talcev, ki jih je dala pobiti grška Osvobodilna fronta, so našli blizu mesteca Livadia. V grobu so bila trupla nekdanjega predsednika poslanske zbornice, brata prejšnjega ministrskega predsednika Korayasa, dokana tehnične fakultete v Atenski Teofanopolisa in generala Sortanasa.

V Zagrebu je bila objavljena Titova skrivna povelja, da se morajo likvidirati vsi »nastitki hrvaške in srbske vojske ter drugih protikomunističnih oboroženih enot na bivšem jugoslovanem vojnem področju, ki bi prestopili k tolovajom po razglasitvi amnestije. Navadno vojake pa je treba poslati na najnevarnejše predelje bojišča in jih postaviti pod sovjetsko nadzorstvo.

Gospejdanja belgijska in holandska vlada sta odstopili. Novo belgijsko vlado sestavljajo vse bivele stranke, komunisti imajo v njej dva zastopnika.

Belgarska levčarska vlada je morala izdati poseben zakon za pohajanje fašizma, ker se vrste borečih se nacionalistov v gosdovih vedno bolj množijo. Tudi velik del bolgarske vojske odločno nasprotuje sedanjim bolgarskim komunističnim politikam ter je med vojaštvom in med bivilimi tolovaji, ki so zdaj vključeni v bolgarsko vojsko, prišlo že do več oboroženih spopadov.

Velike demonstracije so bile zadnje dni v Atenah. Naperjene so bile proti sporazumu med vlado in med grško OF. Razni govorniki so najodločneje obsodili vsako poravnavo s grškimi komunisti, ljudstvo pa je ogorčeno protestiralo proti temu, da bi vlada razglasila za rdečo morilce amnestijo.

Anglija je v začetku vojne trdila, da se bori za svobodo in za samoodlobo majhnih narodov, danes pa brezbržno gleda, kako narod za narodom izgrinja in pohlepno žre njenege temnega zaveznika. Najboljstenojla je pri tem ugodna Poljska; pravi pastirsko pismo angloskoga nadškofa iz Cardiffa.

»Če bodo Nemci obstrafelili London še mesec dni s svojim povračilnim orožjem, ne bo od njega dosti ostalo, kakaj silohena letosca bomba dočela porušit vsaj 15 hiš.« Je povedal ameriški narodnik Marcus, ki se ga Nemci te dni sačeli in je na novo leto bil v Londonu.

Ameriške izgube v sedanjih vojnih znašajo do sedaj okrog 630.000 moč, to je skoraj trikrat toliko kakor v prejšnji svetovni vojni. Veliki stroški Amerike znašajo do sedaj 228 milijard dolarjev, kar je sedemkrat toliko kakor v prejšnji svetovni vojni.

Voditelj londonskih Čehov dr. Benec bo spet potoval v Moskvo po navodila za sestavo svoje vlade.

Tifosi tolovaji so novembra 1944 gredke razorožili tri hoteli internatni angleške oddelke, ki so se iskroni nekje ob dalninski obali. Zaradi tega je angleško povolstvo zapovedalo, naj se ti oddelki umaknejo spet čez morje, piše ameriški list »Times«.

Po sasedbi Romunije so Sovjeti prvi teden prijeli 57.000 ljudi in jih takoj poslali v Sibirijo 26.000. V Lomonju so razstili 14.000 kmetijskih družin ter jih odgnali v Sovjetijo, poroča švicarski list »Neue Berner Zeitung«.

Na Poljskem, v Grčiji, v Belgiji in drugod nimajo ljudje od osvoboditve nič drugega kot skrb in uboštvo. V osvobodjenih mestih in vaseh so danes samo še jakejode ženske. Povračilci te osvobodilne bede so trije odgovorni močje v Londonu, Washingtonu in Moskvi. Sovjetsko nasilje si je v podjarjaljenih narodih ustvarilo ogromno sovražnikov. Niti poljska vlada v Lublinu, niti vlade na Balkanu na kmetaje resničnega ljudskega mišljenja v osvobodjenih deželah, »piše angloski list »Tribune«.

Anglija in Amerikanci so stili k sestanku treh velani v Jalti naradi tega, ker bi Sovjeti radi pregovorili, naj ne obnove več nevtralnostne pogodbe s Japonsko, in pa, ker jih skrbi, kakšno načrto prav za prav ima Sovjetija glede Nemčije, ugotavlja švedski list »Aftonbladet«.

Stalja note privoliti v noben načrt, po katerem bi majhni narodi sploh imeli še kak pravice, sodi ameriški pisatelj Brownfield, v listu »New York Journal«.

Nas tedenski vojni pregled:
Po ustalivni bojišč — nove velike priprave

V primeru s silovitostjo, s katero se so boljševiki v prejšnjih tednih pogajali na vseh od sekah vzhodne fronte in boji, pomenijo dogodki, ki so se tam odigrali pretekli teden, toliko ke zastoje. Kakor smo že v prejšnjem vojnem pregledu napovedali, se je vzhodno bojišče ustalilo v glavnem ob Odri.

De ustalitve vzhodnega bojišča je moralo priti zlasti iz dveh razlogov: klani, ki so jih boljševiki točno pred mesecem dni začeli zabijati od Visle proti zahodu, so se močno obrabili in sledujoči zlomili; drugi in glavni vzrok, da je boljševiki naval zastal, pa je treba iskati v čedalje močnejši in odločnejši obrambi nemške vojske, ki jo zdaj, ko se boji blijejo na nemških tleh, izdatno podpira tudi vse civilno prebivalstvo.

Pri tem bi bilo morda zanimivo poudariti, da se vse čas vojne še ni nikoli zgodilo, da bi bili zavezniki s zahoda izvedli kakšno večjo ofenzivo hkratu s kakšno boljševiško ofenzivo na vzhodu. Kadar je potrebovali sape in oddiha vzhod, je izvedel hujše suške zahod, ali pa narobe. Morda je pri tem kdo od zaveznikov hotel igrati vlogo opazovalca, ki bi si rad na račun drugega prihranil lastne življe? To se je dogajalo vse do tedaj, ko so Sovjeti izsilili od svojih zahodnih zaveznikov tako imenovano drugo bojišče, pa do preteklega tedna, ko so Anglosasi začeli s hujšimi napadi na zahodu šele tedaj, ko se je silovitost boljševiške ofenzive polegla in se je bojna črta ustallila.

Vsekakor ima pri tem v prvi vrsti zaslugo tudi nemško vojaško vodstvo, ki je s svoje vojaško taktiko in pravočasnimi nastopi zaslotočeno ofenzivo na obeh bojiščih preprečilo. Med takšno nemško nastope je treba prištevati tudi protiofenzive, ki so je Nemci na zahodu izvedli v drugi polovici lanskega decembra in v začetku januarja; protiofenzive, od katere si Anglija in Amerikanci še do zdaj niso povsem opomogli.

Boljševiki so si, preden so šli pred mesecem dni v velenapad s postojank ob Visli proti zahodu, ta suhek zamislili takole: najprej s tankovskimi silami, ki so jih po skoraj polletni pripravi ostran Visle nakopili v ogromno, za bito čimdlje proti zahodu klane in tudi za ceno še tako hudih izgub obdržali postojanke, kjer bi ti klani obdržali, toliko časa, dokler se za to tankovsko vojsko ne bi zbrala spet zadostna številca pehotnih divizij, s katerimi bi bilo — in to bi bilo drugo obdobje take zamisljene sovjetske ofenzive — potem moči izvesti odločilni udarec proti osrčju Nemčije, proti Berlinu.

Med prvimi in drugim obdobjem take zamisljene boljševiške veliofenzive pa je poteklo precej časa, ki je nemški obrambi in temeljitim pripravam zanje koristil več kakor pa spehanim in delno razbitim boljševiškim hordam. Nemška vojska je ta vmesni čas temeljito izkoristila. Ta pridobitev časa — beremo v nekem poročilu iz Berlina — je bila za nemško vojsko neprecenljive vrednosti, zakaj medtem so nemški protikrepi teko napredovali, da bo prihodnja boljševiška ofenziva — ki jo je prej ali slej treba pričakovati — ob tem, zdaj že trdno, je zgrajenem vzhodnem nemškem braniku najbrž že v prvih začetkih obšla.

Glavno težišče bojev na vzhodu je bilo v preteklem tednu ob zgoraj in deloma srednji Odri. Bri ko so se boljševiki na nekaterih mestih Odri približali, so ahotne morali izdati svoje neposredne namene. Tema primerno so tudi na nemški strani hitro razporedili sile.

Z vse močjo so se sovjetski oddelki vrgli čez Odre na obeh straneh glavnega šmeka mesta Breslave; od Stetana s predmočja severno od Breslave, so udarili proti jugozahodu, kjer jim je ob izredno velikih izgubah uspelo slednjit zavzeti zgodovinsko znameniti Legatiz, z južne strani pa so usmerili močnejši napad s predmočij ob Briga in Oklausa. Prizidevanja, da bi tako obkolili Breslavo, pa so sprito odločnega nemškega nastopa spodbudila.

Severno od tega odseka se boljševiška vojska ni nikjer mogla ustaliti na zahodnem bregu Odre, čeprav se je v vso silo zaletavala zlasti proti sistemski njenemu odseku, ki je najbližje Berlinu in kjer ležita mesti Kastrin in Frankfurt. Preden bi se vnela resnična bitka za Berlin, bi morala sovjetska vojska dobiti v svoje roke ti močni berlinski prednji straži.

Nemška vojska se bo dopustila, da bi se tod ponovili boljševiški prodor kakor pred mesecem

dni čas srednje Visle. Sovražnik ne sme na zahodnem bregu Odre nikjer dobiti trdnih tal, s katerih bi potem lahko začel pohod na Berlin. Nemške divizije vedo, da stoji pred nalogo, ki je morajo za vsako ceno rešiti.

Boljševiki se ne bodo zadovoljili samo s suški, ki so jih izvedli čez Odre severno in južno od Breslave. Z vse silovitostjo napadajo tudi na Pomorjanskem, kjer so njihovi suški usmerjeni predvsem proti pomembnemu nemškemu pristaniškemu mestu Stettinu, v zahodni in vzhodni Prusiji, kjer pa niso dosegli nobenih pomembnejših uspehov, le mesto Elbing je po več tednov trajajočih bojih moralo odnehati pred ogromno sovražno premočjo. Branilci Scheldemühla in Pommarskega pa še vedno vztrajajo in odbijajo vse napade.

Za zdaj je še težko podati povsem točno sliko celotnega položaja na vzhodnem bojišču. V glavnem pa lahko rečemo, da se oba tabora pripravljata na nove boje. Po postavitvi nemške obrambne bojne črte pa ni moči več govoriti o kakšni premikalni vojni. Nemci se drže zdaj še vedno taktike, ki naj sovražnika prizadeje čim večje življe in izgube v vojskiva in v vojnem blagu, da bi ga tako čim bolj oslabilili za bodočo odločilno spopade.

Slezija je še vedno žarišče vojnih dogodkov. Bitka v Sleziji je postala zadnje dni še silovitejša. S protinapadi so nemške čete odbile

sovjetske oddelke, ki so akumali dobiti v kletce Breslave, severno od Kastrina pa so boljševike celo potisnile nazaj. Zdi se, da Sovjete priganja tudi čas, zakaj bližajoče vremenske spremembe stegnejo bistveno poseči v nadaljnji potek bojev na vzhodnem bojišču.

Madžarsko bojišče je zadnji teden stopilo precej v ozadje. Večjih dogodkov tu ni bilo, razen če poudarimo, da se janaška budimpeštanska posadka že dolgih sedem tednov uspešno upira veliki premoči boljševiških čet. Med Blatinim jezerom in Donavo pa so boljševiki doživeli več krajevnih porazov.

Italijansko bojišče se tudi ni nikamor premaknilo. Nemške čete so odbile vse napade, bodisi na področju ob Ligurski obali, ali pa na vzhodnem odseku pod Bologno.

Nekoliko živahnije pa je bilo ta teden na zahodnem bojišču. Tam so se takoj, ko je splošnela sovjetska veliofenziva, začeli hudi anglosaki napadi na saahenskem področju nekako proti Kölnu, prav tako pa tudi skoraj na vsem bojišču južno od tod. Začeli so se siloviti boji za posamezne bunkerje, a so ob hudih izgubah za zavezniške precej naglo obšli. Sprva je prevladovalo mnenje, da gre na zahodu res že za kakšno večjo ofenzivo, a razvoj dogodkov na tem bojišču je pokazal, da gre tudi na zahodnem bojišču — ne samo na

vzhodu ob Odri — le na priprave za večje sanka.

A kakor se vzhodu, tudi na zahodu nemško vojaško poveljstvo se misli čakati na sovražnikov udarec. Zaduje dni je to dokazalo v dejstvu: nemški oddelki so razbili več sovražnikov enakov, poleg tega pa je nemško letalstvo pridno tukle zbiralilo sovražnikove vojske in ajena oskrbovališča.

V tem tednu so se torej najhujši boji odigrali v Sleziji, vprav na osem sveta, kjer je bila skoraj stanočno pred 700 leti bitka s divjimi Džingiskanovimi Mongoli. Takrat se Evropa ni rešila po svoji zaslugi, marveč s tem, da so se v največji državi, kar jih je bilo kdaj v zgodovini, v azijskem mongolskem imperiju, začeli notranji spori in so se zato divje tatarske trume morale vrniti domov. A tokrat se Evropa ne bo rešila po gloem srečnem naključju, marveč po zaslugi vseh onih zavednih kulturnih držav in narodov, ki se proti azijskemu divjaškemu boljševizmu bore pod vodstvom Nemčije; vsi ti se zavedajo briske resničnosti pomenljivih bmed, ki jih je pred nekaj dnevi zapisal v acemskem tedniku »Der Reich« minister dr. Goebbels:

»Gre za življenje ali smrt. Sedanjti svetel vzhoda proti evropski trdnjavi ima na čili, polastiti se vse naše celine ter se le po tem razlikuje od mongolskih in turskih vstavov v preteklih stoletjih, da uporablja politične evl, ječe in diplomatske prevare, da bi vsaj začasno prikazal svoje uničevalno delo kot nedolžno. Mi niti trenutek ne dvomimo, da sam bo uspelo zlomiti svetovno nevarnost s vzhoda, a kako in kje jo bomo zlomili, ostane pač pridržano pričetim in polagoma razvijajočim se vojaškim protikreptom. Stepo bomo pomirili, in sicer takrat, ko bo dosegla nevarnost vlek ter bo postala vsem jasna! Do tedaj pa nas rano ohraniti mirne kani!

Unec in njegova rdeča zvezda

Naj poudarimo s resnico tudi v ta lepi kot naše Notranjske, ki je tako malo znana. Če se napotijo s postaje Rakete po cesti obdani s drevoredom košatih lip, dospet v kake pol uri v vna Unca. Sredi vasi, na križišču cest, pelje tle ena v Planino, druga skozi prostrane jelove gosdove in čen strme klance, mimo znamenito »Ravbarokameno« v Postojno, pogledaš hiao, ki ima cestni podvoz, to je postovo Maistrovih, kjer je pokojni general Maister preživel toliko, lepth ur in tu tudi umrl.

Se ena cesta te pripelje v Ivanjce, vas, kjer je doma pisatelj Ivan Matičič.

Pred cerkvi je sv. Martina raste velikanaka lipa, ki je s mnogimi vrhovi zasomila še skoraj vse trg. Takih je malo več na Slovenskem.

Unčani

so robati, odkrili ljudje, katerih značaj razodeva glasna in klana notranjska govornica. V pretekli vojni smo kmotje in gosdajci, imamo tudi nekaj delavstva. Obrtnikov je tu malo. Vsahtu je svetila tu znamenita obrčarska obrt.

Prejšnja državna moja je prinesla po prvi svetovni vojni nove obrt, tihopajstvo, ki je spravilo našega Slovaka na kriva pota. Ni čuda, da je Unčani naselil novemu očetu laži — komunizmu. Pa to ni bilo odino. Po minuli svetovni vojni je postal Rakot območna postaja, kamor se je astekla pisana družba kalinov, ki so prišli »kulturno« delovati in zastupljati. Še v nekdanje katoliške organizacije je začel vpliv materializma in komunizma.

Krasno so tukaj nepevale na Unca rasne vesolije. Tovam je bilo življenje in muzike! Ko je hokot priklopilo vesolje do vrha, so šli močje, polni »nacionalizma« in vina aredi noči s revolverji napadati italijanske obmeje stražnike. Pri tem napadu je se bil tudi Anton Mršek, tedaj 12letni deček, poznejša krvava zvezda unčanskega komunizma! Nekateri Unčani so bili in so še danes sila »napredni« in so še tedaj slavlili avtorine kot vaše »junake«.

Kdo je še kriv?

Poleg tla, ki ga je prinesla meja, je nad vasjo bedel ali duh, ki je vedno tuhal in motal, kako bi si pridobil oblast nad ljudmi, da vsakomur priokoli na pomoč, da ga je vsaj gospodarstvo zaslužil, če ga še duhovno ni mogel. Moš je bil sila praktičen; znal se je vedno potajiti, če so bile zanj sape ne-

Anton Mršek

Je sin kovača Matija. Oče, ki je že umrl, je bil doma s Blok in se je naselil v naše vas kot mlad kovač. Moš je bil sila podjeten in brikten. Po smrti prve žene, je dobil drugo, ki je bila zanj premilada. Moš je kmalu opazil, da druga žena rada pije, pa si s tem ni belil glave, saj je takrat zaslužil, kolikor je hotel. Ko je ženica vstila po veselih, je še sam prišel po malem pitli. Po lagoma so se pričeli v hiši prepiri in ženica se je prelevila v zmaja. Strahotno so se v tihih nočeh ališali in te hiše nečloveški glasovi, polni divje kletve, vmes pa prepričano evrljenje otrok, ki jima jih je Bog dal vsako leto enega.

Ob takih prilikah so se sosedje sbirali v grude in si šepetali: »Pri Kovačevih se so pot vino tepe.«

V takem okolju je rasel Tonček, najstarejši sin in tega zakona. Življenje eredi podivjanosti in razuzdanosti.

Stari očinci so majali s glavo in rekli: »Is teh otrok bo prišlo prekletstvo na vso vasio! Matj je v hudi žestji pošiljala Tončka skozi okno v odtovno sobo in ga nčila, kako naj izprazni odtovno denarnico...

Is teh otrok je raela sodrga ispriječev, pred katerimi ni bila nobena reč varna. Matere so svarile otroka, naj se ne družijo s njimi.

Matj Božja na Planinski gori je na Notranjem znana boja pot, kjer so se romarji vsako leto zbiral za velike praznike. Ob takih prilikah se pridno polnijo nabiralniki za milodare. Priložnost je bila in Tončki je v onega vlomil in ga izpraznil. Tedaj se je prvič izkazal v »delu« za narod. Minilo je osemnajst let in cirkularka je Antonu Mršku odzvala prate. Ljudje so se spomnili tatvine na Planinski gori in rekli: »Bog mu je ekrajal prate, moralo je tako priti!«

Ko je bilo Tonetu štirinajst let in je končal ljudsko šolo, mu je oče rekel:

»Tone, potepuštvu je komeo, saj si še fant. Od danes naprej je tvoje mesto v kovačiji. Kovač boš.«

In šel je v kovačijo. Poldrugo leto je šlo vse po sreči, dokler ni prišel vmes nepričakovan dogodek. Oče je še dal časa opazoval, da mu iz kovačnice izginja orodje, ogilje in drugo. Kar je nekoga dne zasnel ena-va-jenen, ki je odnašal. Zdal je zapela gorjaka.

Materi pa se je ubogi sinček smilil in ga je takoj po tem dogodku poklicala, rekoč mu: »Tone, cel fant si že in ta star te ne bo topel. Rajši pojdi na parno žago na delo, kjer boš zaslužil!«

Od tega dne niso ljudje več videli Toneta v kovačiji.

Tone se prvič izkaže

Z dnem, ko mu je cirkularka odzvala prate na eni roki, se je Tonetu proenalo življenje v povsem novo smer. Prišel je do bivilne rento, zraven pa si je znal vedno polakati še kak lahok zaslužek. Velikokrat am ališali, ko se je ušil, da on delal nikoli več ne bo, ker je prevel brikten.

Poveštel se je »sportnemu« in kulturnemu življenju. Postal je znamenit »fotograf«. Prebral je nešteto spolskih in detektivskih romanov. Hodil je na plesne vaje na Rakke. Bil je vedno fino obložen. Ob prireditvah in voelclah je dvoril nobel gosposičnam. Tone je imel res krasno življenje.

Mlajši brat, ki ima baje trgovino v Kranju, mu je ispoloval v Kranju v tovarnal boljšo službo. Družabnega in kulturnega življenja pa tudi v tem novem kraju ni opustil. Kar smo lepega dne svedeli, da je Tone v ljubljanskih zaporih radi pomevobe gotovine Obsojen je bil na mesec dni strogega zapora.

Po prestani kazni je prišel na svetlo domov. Njegova »življenjska energija« ni bila prav nič oslabiljena. Kar bi bilo marsikomu v sramoto, to je bilo njemu v čast! Rad se je pohvalil, da so je pri tej raspravi tako dobro zagovarjal, da ni imel njegov odvetnik ničesar pripomniti.

Tone zaslovi

Ko je Komunistična partija s svoje OF leta 1942 napovedala boj slovenskemu narodu, je je mahali Tone s številnimi brati v gosd. Da je bil Tone še pred vojako organiziran komunist, to je samo ob sebi navoeno, saj je v njem kar kipele »šlovčekoljubje« in vsostranska »naprednost«.

Ta je šele dobil svoje prave »življenjske« podočje. Prej so drugi njega sodelili in pa je on druge. Postal je on, tat in ponosnevalce — rdeči sodelnik. (Glej lasekni »Slov.« dom: pod naslovom: »I kaj neki, postrošili vs bodole!« Tat, goljuf, rdeči sodelnik je postal najslavnejši Slovček na Unca. Zlostna slava.

Pravijo, da Tončka danes ni več; da so ga izanske puške razsredile sodelništva. Če je res, bomo rekli »Hvala Bogu, spot en shodnoe manj na slovenski zemlji! In ne najmanjši!

Is Mrškove hiše je šlo kar pet fantov v gosd »vsoobjat« narod. Šesti pa je ostal doma — kot toronoe.

Nekod v teh letih je prišel četrti Mršek sin Andrej v tem domov. Matj ga je poverlega s vsem, kar je imela, saj je bil la stradan ko volk. Pri slabi razsvetljavi je opazila na njegovih hlačah rdeče madeže. Na vprašanje, kaj to pomeni, je Andrejek odgovoril, da so pri »zasliševanju« mrevarili neko žensko, in ga je najbrž pri tem poslu obzrgala kri...

Ni čuda, če ta mati toči, da je povsem ob spanje in da ima pomoči strašne prikazni...

Pa so na Unca še druge matere, ki zmo poslane same sines v gosd, ampak tudi lopo, mlade hčerke v rdečo šolo.

A Bog bodi zahvaljen, tudi na Unca so ostale kljub zasmehovanju in nasilju vna-sadnjaške, to je pošteno družina. Njihovi sinovi so našli mesto v slovenskem domobranstvu.

Ti korakajo s pomeije na stih naprej, ker vedo, da se bore, da oporo čast svoje vasi, katero so s krvjo nešteti notranjakih strtev omadeževali Mršek in njegovi.

Komunistične tolpe v škripcih

Na Dotenjakem, 12. februarja 1945.

Komunistične brigade so sedaj ke zaprte v kletki iz katere ne vedo izhoda. Zid na-Mh novih postojank na levem bregu Krke pomeni zanje neprodorno steno, ki so jo že preizkušali, a so si vaskokrat ob njej polomili vratove.

Pred tednom dni so poiskavale tri brigade prekorasti Krko na več mestih, pa so bile povsod krvavo odbite. Mnogo tolovajev je ob tej priliki končalo v valovih Krke.

Patrola neke naše skupine je v preteklem tednu ujela pri bliščenju terena blizu Zumberka 12 tolovajev, katerih najmlajši, doma iz Loške doline, je bil star 13 let in pol, najstarejši pa je imel preko 37 let. Bil so is vseh slovenskih predelov. Nekaj je bilo tudi toronoev, ki so jih pred nedavnim mobilizirali v brigade. Jasno je torej, a kak. Animi ljudmi more mašiti Titova »vojska« velike vrzeli. A bo tudi teh prav kmalu zmanjkalo.

Lakota je tista stvar, ki najne silki komunistične drhali, da bi se probile nazaj preko Krke, koder je kljub velikomu opustitvenju še vedno kaj maloga dobiti na pod sob. Proboglj ljudje iz Suhe Krajine, tako šonaka is neke vasi pri Hinjah je pred nekaj dnevi pripovedovala o obnemem stanju prehrane. Ljudje v subokrajinskih vaseh sami nimajo česa jesti, nikar da bi mogli še nadalje podpirati tolovaje. Prav tista ženska je morala skuhati trem tolovajem nle manj kakor tri velike lonce krompirja, katerih eden je bil tisti za kuhanje avinjeke hrane.

Tolovaji so pojedli okrog 15 kg kuhanega krompirja, pa so bili kljub vsomu še lačni, ker jih uši kar naprej asajo.

V večjem nastopu neke domobranske skupine je v dneh okrog 8. t. m. padlo pri Ljiljah v eni sami borbi gasteštih 124 tolovajev, med njimi nekaj desetih funkcionarjev. Zaplenjenih je bilo v leti okoli 17 strojne, dve protitankovski puški in večje število brzostrleki.

Lep uspeh so dosegli 8. t. m. trije domobranci, ki so s drzinim nasokom in jurištem p ali v bog tolovajsko bando, ki je štela okrog 100 moč, to so bili rdeči policaji, ki so stražili kaznjence v »delavskem bataljonu«, komanda mesta Trebnja in področja Zumberka. Božali tolovaji niso oddali, vel prestrašeni, niti enega strela. Pri tem so junaški domobranci pošli nekaj kaznjence iz »udarnega bataljona kamencikov«, o katerem smo že štali v našem listu. To so bile tiste kaznjence, ki so morale mod drugim tudi delati »to« Podgrada v Belo Krajino. Sedaj, ko prilike niso bile prikladne za nadaljevanje takega dela, so te ženske prale »slabno perilo« in obirale komisarjam nli.

V toku sedanjih štirinajst dni se je pre-dalo domobranec skupno 43 »metlaih« mo-bilitrancov.

Po gosdovih okrog Občin in drugod o-rod kratkim spet našli večje število tolovajev, ki so ostali tamkaj od sedanjih bojev tod okoli.

Domobranske izgube v toku sedanjih bojev znašajo 2 mrtva in 7 lahko ranjenih.

Nakupovalnica Social. pomoči sprejema boljše in pa dražje oblačilne predmete tudi v komisijo, ne da bi pri tem iskala dobiček. - Upoštevajte to!

Javornik M: »Pero m čas«
Izbor iz let 1931—1941. 328 str. L 150.
Knjigi sta elegantno opremljeni
LJUDSKA KNJIGARNA, LJUBLJANA

Schriftleiter - urednik: Mirko Javornik - Herausgeber - Izdajatelj: Jožko Krošelj - Für die Ludska tiskarna - za Ludsko tiskarno: Jože Kramarčič - Uredništvo: uprava in tiskarna: Ljubljana, Kopitarjeva 6. Telefon 23-61 do 23-65 - Rokopisov ne vračamo. - Mesečna naročnina 8 lir.

Pisma nam in vam

UREDNIŠTVU
»SLOVENSKEGA DOMA«
TU.

Podpisani Prehranjevalni zavod Pokrajinske uprave v Ljubljani Vas naproda, da objavite v št. 7 dne 17. 11. 1945 v rubriki »Pisma nam in vame« spodnjo notico:

UGOTOVITVE

Na dopis sindikata pekoe v št. 6 Vatega lista od 16. 11. 1945, čei da doleje je ni man noben primer, da bi bilo proti komu uedeno kakšno potopanje zaradi premoalo slanege kruha, sporočamo javnosti dejstvo, da smo že t. IX. 1944 s analizo ugotovili, da je pekeli sam v dopisu podpisani predsednik sindikata pekoe g. Vidmar Karol 28 VIII. 1944, ko sta bila nakazane pekome 2 kg soli na 100 kg moka, kruh s am 26 g soli na 100 kg moka in smo prizuili to zadevo protidraginskomu odseku pri upravi politije v Ljubljani.

Pokrajinski prehranjevalni zavod v Ljubljani
Direktor: Gračan Ivan.

LIKVIDIRAN, KER JE IMEL PRI SEBI MOLEK...

(PO KRVAVIH SLEDEH OD KOČEVSKIH GOZDOV DO ČRNE GORE - III.)

Bratstvo med slovenskimi in hrvaškimi tolovaji

Po vstopu Sovjetske vojske so bili vsi evropski komunistični Partije poklicane na pomoč. Tako je izdal tudi OKKPPJ vsem podrejenim partijam odlok, po katerem so morale organizirati v svojih pokrajinah upor pod krinko nacionalnega gibanja.

V začetku ta gibanja niso bila med seboj dosti povezana (slovenski tolovaji niso s Titu do novembra 1943 nič vedeli). Prva jasna zveza med slovenskimi in hrvaškimi tolovaji se je začela 19. julija 1942, ko je prišlo v štab BO 24 hrvaških tolovajev, ki so ustanovili »Zumbarski odred«. Oboroženi so bili s avstrijskimi in lovskimi puškami. Kasal se so »izredne junake« in so prestopovali sodelovali v napadu na »Stajerski bataljon« ter bili med prvimi, ki so pribežali nazaj, rekli: »Alaj vama i ovaj vašoj »bijeloi gardi«, kod nas nema togar! Mi čemo, da ih uidešmo! Drugovi Slovenci, doč! Je još nove naše brigade, onda čemo da radimo ukupno. Mi, da se tučemo, a vi, da nas proizvedite.«

Tako se prišli do nas hrvaški tolovaji, katerim je postala lastna semlja prevrta in so prišli s klat in rpat.

Slovenski tolovaji so jih sprejeli s odprtimi rokami, ker so se čutili slabe. Prvo, kar se ti novodošli »drugovi« sahtevali, je bil »epilek »bijele garde«, po njem so delali sopo in umore v takem obsegu, da je prišlo med njimi samim do razdora ter so se razdelili med »trockiste« in »leniniste«.

Trockistična partija je naredila svoj tuhor. Od tod so hodili po belokranjskih vaseh na rekvizicije in umore. »Leninisti« so si doleteli svoje roparske področje po vseh vaseh v Zumberku. Oboji so bili enake razbojniški, le prvi so sahtevali takojšnje revolucije in klanje, drugi pa počasi in po načrtu.

Ko so slovenski tolovaji to videli, so je nekdo imel njih ojnati in v pisanosti rekli Jamesu, da ni prav, ker tako pobije ljudi, ki jih še ne poznajo ne. To je plašal s glavo. James ga je v spanju lastnoročno sakal.

Razdor bi bil bil še mogoče naprej, da ni prišel neki Marko in pomiril obe stranki: »Rdečimo, kako budo najbolje.«

Rdeče »vojno pravce«

Tuboviti smo nad Jugorjem. Intendant, neki rdečec od št. Joraja, je pripeljal le Vinje vasi »okvirirano« blago. »Tovariši«, ki so šli v intendantstvo, so se vrnili s polnimi nahrabniki. Tudi »tovariši« so dobile nove oblike.

Intendantstvo prišelca je dobila nekako ved ko neka druga. Nastal je spor, v katerem je moral poseči politkomisar. Z samimantem som opazoval, kaj bo. Prišelci so se ostale vse: bila je lepka od one.

Poleg oblike so »okvirirali« še kosti pralov, od katerih pa niso narodni »tovariši« dobili niti ščetine, ampak so nastopali neobčujni krompir.

Ko so se potem pri politični uri oglašilo vprašanje o pralidih, je bil komisar zelo hudi. Dejal je, da nismo mi pooblašeni, da bi kontrolirali, temveč da moramo samo poslušati in delati ter povedati pred vsemi, če ni kaj v redu, ker imamo vsi enake pravice.

Zdaj si pomagaj, če si moreš! Fritodili smo se javno in val ko na demokratskih volitvah, pa smo dobili takšen odgovor! Komisar som sadral smeh. Komisar je nekaj opazil.

»Ali tobi ni kaj prav?« me je osorno vprašal in naredil mien obraz. »Mend!« som se našundil in dostavil, da mi je prav vse, kar naredi moj predpostavljeni, ker gotovo ne bo ničesar naredil v moje škodo.

S tem je bil kar zadovoljen, ker je praloval, da bom kaj kritikal. Kritika je pa bila tako nevarna!

»Svobodna« morala in enakost

V našem logorju je bilo osem tolovajev, ki so bile bolj ostudne kakor vsaka šival. Za vsakim grmom si jih videl. Tolovaji so postali leni, brezbrizni, niti umorov jim ni bilo več mar. Komisarja je to reno skrbelo.

Nekoga dne pa so bili pred strojem prebrali povelje, po katerem je bilo vsako obdvanje s »tovarišami« prepovedano. Kršilec povelja bo doletela sprtna kazen; le za štabno pisarno je pridržana »tovarišica« Tončka...

Na rekvizicije so hodili samo izbrani »tovariši«. Mene je ta čast doletela enkrat julija. Šli smo v Rosalnice. Ze med potjo som protil, če bi smel domov. Ni mi bilo dovoljeno, če da sta še dva iz moje vasi desertirala in da zame ne vedo, kakšen titek som.

Med potjo me je močno nabolela glava, da mi je prišlo slabo in nisem mogel več naprej. Pustili so me pri tencovi v bližini vasi, dokler se niso vrnili. Jas som med tem skočil domov. Mati me je nagovarjala, naj poginem, toda preveč som bil bado. ljevo, čeprav bi bil zelo rad ostal doma in se skrival pred vsemi.

Ko smo se vrnili s roparske patrola, je komisar pregledal naropano blago, ga nekoliko prebral in ostalo izročil intendantu. Ta je zopet vse pregledal, da bi vedel, kaj je izročil kuharju, do katerega je prišlo le malo, do raje pa nič več.

Tako se je končala vsaka tatvina. Od najvišjega do najnižjega vedno manj - po geolu: vsak enako. Tolovaji so bili raztrgani in tolovajke so si sazelele novih oblik. Bistra komisarjeva glava je je pa kmalu istuhnila.

V vasi Bradljevec so svedeli za bogatega trgovca, zato so se namenili do njega. Toda kako priti do blaga, ker ga ima trgovce skrivatel! Pogrnjali so jo.

Pisali so mu breznano pismo, v katerem mu sporočajo, da ima njegova žena dobre odnošaje s nekim badoljevem. Trgovce, že itak dovolj ljubosumen, jo je začel pretepati, dokler mu ni pobežala k tolovajem in jim, da bi se nad njim maščevala, izdala akladišče, kjer je imel blago spravljeno. Se isto noč je bilo blago v logorju in marškatara prišelca ga je dobila po dve bali...

Likvidacije

Dva tolovaja sta se med seboj na straži razgovarjala o »novem redu« in bila nezadovoljna, če za nas je samo smrtina kazen, komandant in komisarji pa lahko delajo, kar se jim ljubi. Če ne bo bolje, bosta pobežala.

Ta razgovor je slišal bataljonski dežurni Mavcar Ivan iz Kostanjevice in ju ovdil komisarju. Drugi dan sta bila zaradi nerazanja ustreljena.

Jaz som se izogibal vsemu, ker nisem vedel, kje me čaka sprava.

S še enim tolovajem som bil na opazovališču, da bi poročal o gibanju badoljevke posadke v Radstavih. Posno sveder som se vrnil v logor do komisarja sam in mu povedal, da je drugi ostal še tam ter opazuje, ker je prišlo na posadke precej vojaštva ter mislijo narediti ofenzivo.

Komisar me je nadržil, da som pustil »tovariša« na ocdilu, in takoj som ga moral iti tri ure daleč lekat.

Drugo jutro dva se morala zagovarjati; jas zato, ker som njega pustil samega, oba pa, ker nista izpolnila dolžnosti tako, kakor nama je bilo naročeno. Naročil nama ni bil nihče nič. Dobila sta vsak po 8 ur straze.

Brez večerje som šel na stražarsko mesto. Tibe kakor mačka me je vsako uro obšel dežurni, misleč, da me bo dobil spodega. Bil som truden, lačen in preobel, toda vedel som, kaj me čaka, če bi le malo sntimil oči.

Zjutraj som dobil zameno. Ko som prišel v logor, som izvedel, da je oni drugi

kaznjemec za straži zaspal in da se bo spoldne prebrala sodba. Nepotrpežljivo smo pričakovali poldne, da bi videli, kaj bo. Obejoni je bil na smrt in ustreljen pred strojem. Jas pa, ki som stražil v redu, som bil kazenovan s zadnjim ukorom. Še najmanjša napaka pri delu in prišel bom pred »šnac«.

Ker som v redu izpolnil stražarsko dolžnost, som dobil majhen ukor.

Tisti dan so likvidirali tovariša, ker je imel pri sebi ročni vžvee in je bil osumljen vohunstva...

Zarota

Po boju s »Stajerskim bataljonom« sta pobežala od tolovajev dva moja sovaščana. Jas som ostal zelo osumljen, če dancs so mi sli čudno, kako da me niso likvidirali.

Ko so nekateri videli, da som v komisarjevih obeh nezanesljiv, so se začeli sam od sebe zbirati okrog mene in me prositi za pojasnila, kako je s OF in s tolovaji. Tudi oni so si zamišljali vse drugače.

Pojasnil som jim kako in kaj, ter jim povedal, da je to krvava revolucija, ki jo vodi KP in goni v pogubo slovenskega kmeta in delavca. Nato som jim povedal, da som prišel v tolovajke vrase prišeljen in da bom kmalu ušel.

Zagotavljal som mi, da bode pobežnil s menoj val in prilegnil k temu še druge nezadovoljue, ki jih je veliko.

Ko som vse to videl, som sklenil, da bom naredil v bataljonu udar po partiji. Bilo nas je 68 moč, od tega 13 nezadovoljuev, ki so bili zbrani okoli mene. Vsek od teh je imel še golovo po omega na svoji strani. Tako nas je bilo več ko polovica »norgašev«.

Zgodilo se je po nekaj drugega. V logor je prišel Urban Velikonja - Marjan Dermastla. Vse so nas postrojili in izbirali močnejše, med katere so pa šli vsi »zarotniki« razen mene. Ustanovili so »Cankarjevo brigado«, ki je štela 70 moč. To je bilo proti koncu meseca julija 1942.

Ali že imate

Dokument o najstrašnejšem razdobju slovenske zgodovine

o delu komunistične Osvobodilne fronte proti slovenskemu narodu? 250 strani velike oblike, 380 slik, dokazil in listin v fot. posnetkih. Cena 40 lir.

Dobi se v vseh knjigarnah in v uredništvu »Slovenskega doma«

Danes so ti prvi Cankarjevi tolovajci slovenski domobranec. Ko se včasih sberemo, se radi spominjamo začetega uporniškega gibanja, ki nam žal ni uspelo.

To so bili moji prvi in odkriti tovariši, ki so šli v gozd, zapeljani po komunistični propagandi. Moji drugi »tovariši« pa so bili potuhnjeni, nedelavni in nič prida.

Kaj jih je gnalo v »osvobodilni« boj

Joža je šel v lozo, ker mu je krava popasla sosedovo zeljo in se je bal odtovora palice. Tine, ki je prejel ključ temu, da imajo doma posestvo, pohajkoval in prekupeval s gozbi, je sedaj polit-delegat in sanja o velikih stvarih. Tonja ni hotel hoditi v cerkev, zato je bil bolje, ker ga nihče ne sili. Franjo se je skregal s očetom zaradi grunta in je šel, da si ga pripori. Ivana, komisarja četa, je poklicala KP. Ta me je nekod na lepem vprašal, če je Bog in če jaz verujem v njega. Ko som mu odgovoril, da ja, da jas to verujem in som mu dokazal, je bil zelo samiličen.

Drugi dan je pri uri govoril, da lahko mladi vsak po svoje in da v demokratski državi svobode mišljenja in govora nihče ne krati. Toda če bi bil takrat rekel, saj kaj so ustrelili ona dva, ki sta se na straži pogovarjala, kako je tu naroba, in s tem po demokratsko izpovedala svoje mnenje, som prepričan, da ne bi bil danes pisal tega sestavka za »Slovenski dom«.

Mnogo »tovarišev« nsem omenil. Slave, Pero, Miha, Jovo, Dako, Lajo, vsi ti so bili boreci za »nov red«. Zlasti so bili urai pri ropanju in tako so pokazali svoje revolucionarno zavestno.

Joža je pobežnil od doma, ker bi bil rad po končani vojni šupan.

Tudi tovarišice so imele čudne varoke, ki so jih pripeljali v boste. Tako je bila ena izmed njih pred badoljevsko vlačuga. Nek noč so se prikladli komunisti in je hoteli ubiti. Ker je vodil patrole ukajala, je niso ustrelili, temveč odpeljali v logor, kjer je danes štabna kuharica. Prišla je na tako visoko mesto zaradi svojega »narodnega« delovanja.

Druga je bila v logorju le 4 mesece, pa je morala iti, ker je imela sina s badoljevskim vojakom. Kmalu se je vrnila, toda brez otroka, o katerem ni hotela slišati ničesar. Pozneje som izvedel, da ga je tolovaj iz Ormožja sverineko umoril. Govorili so, da je vrgel šivega v propad. »Tovariši« so danes zopet prešerno smeje. Pred kratkim je imela na Solih miting, na katerem je govorila o »idealnem delu slovenske žene za narodno stvar«. Organizirala je SPZZ (elov. »protištetično zvezo«). In In tako dalje...

Moj komandir je bil Vlah Šafstović, ki je v Jugoslaviji ubil človeka zaradi 4000 dinarjev. Danes ima predavanja o morali in je kandidat za KPH.

Veliki načrt

Konec julija 1943 so se zbrali v našem logorju večje skupine tolovajev, da napadejo italijansko posadko 15 moč v vasi Hrast nad Suhorjem. »Operacije« naj bi vodil Velikonja.

Komandantji so šli k posvetovanju in skovali načrt: »hrski odred« od leve, »BO« od desne, »SNOUBIC« v sroce, ona četa »BO« gre na Lokvico v zasado. Med temi som bil tudi jaz.

Proti polnoči na Hrastu zapokaje bombe in zaregljajo streljivo. V pol ure bi morala posadka pasti. Tako je bilo v načrtu, pa je pokalo še nad dve uri. Mi v zasadi smo bili nepotrpežljivi. Malo nas je bilo, kaj če nas sovražnik obkoli!

Zapustili smo položaj in šli proti Hrastu. O tolovajih ni bilo ne duha ne sluha. »Saj smo je mi zadnji pobrisali som si mislil.

Na Solih so kleli komandanti. Pa kaj ne bi, ko jim je šla slava tako brt po vodi. Tolovaji so poganjali nazaj na položaje, toda iti ni hotel nobeden; pet so jih karadi upora ustrelili.

Kakor tigri so planili ostali na pobite capine in jim hitro senuli čevlje in alekhi oblike, celo perilo. Velikonja se je smejal, češ kako je narod zrel za revolucijo! Petem se je obrnil in dejal:

»Neustrašenost v borbi, če gre za stvar Lenina, stvar Stalina, je osnovna vršina komunista.«

Zjutraj so sklicali vse tolovaje, katerim je spregovoril Velikonja. Govoril je nekako takole:

»Tovariši, a tem da smo napadli tako močno sovražno posadko, je dokazala naša vojska in vodstvo zelo veliko taktično sposobnost. Da nam ni napad povsem uspel, je krivda pač v tem, da se je sovražnik, krčevito branil in je nam primanjkovalo težkega orožja. Jas vas za vašo hrabro dejanje pohvaljujem in želim, da bi vaša morala vedno na tako visoki stopnji.«

Po tem napadu ni tolovajem več nihče ničesar verjel. Ljudstvo je trpelo. Prišla je badoljevska ofenziva, in po krivdi tolovajev je bila požarana vasi Hrast do tal, kakor da je ona kriva, ker so napadli tolovaji posadko. Dva tolovaja, ki sta bila iz te vasi doma, sta še isti dan pobežnila. Kardelj Edvard pa je s isti vasi v RSJ govoril: »Majhna vasica Hrast v Beli Krajini je jasen dokaz, kako ni maral narod fastističnih osvajecev, ker so jim je s golimi rokami uprla.«

O, Edvard Kardelj, takrat som bil poleg in som videl, kako se jim je uprl. Desetne vaščanov je šlo v internacijo, in katere so ni vrnil še nihče. Tam vpijejo po maščevanju in glasno obtočujejo krivce svoje nesreče OF, ki jih je tja porinila s svojim delovanjem.

Da bi se tolovaji nad nekome smehli na poraz, ki so ga doživeli na Hrastu, so razposlali po vseh vaseh patrole, ki so danesne priganjale nove štrve. Med drugimi so od nekod pripeljali štetnega fantša in ga obdoliili, da jih je izdal, ko so bili v noč pred napadom v njegovi vasi, badoljevem. Fantek se je na vse kriplje branil in tudi navedel priče, ki bi potrdila, da je bil on takrat doma in zato ni mogel narediti tega, češar so ga obdoliili. To mu ni vse nič pomagalo; moral je iti v muke in pretrpeti mučeniško smrt. (Dolje.)

Kogej Pavel:

Domobrančeva molitev

Znana Ti je naša pot, Ti poznaš vse naše boje, Ti poznaš junake svoje, ne zapusti nas, Gospodi!

V bojih strašnih smo branili našo vero, dom in rod, s nami Ti si bil povsod, nisi nas zapustil v sili.

Dajal si nam vsem srčnosti, dal si nam še novo moč, da smo šli skoz rdečo noč in se bližamo prostosti.

Kakor črna nam prepada novo leto in stoji. Boš šel s nami v nove dni, če dajal boš novih nad?

Vemo, da nas borba čaka, a svoboda si želimo, in zato ne popustimo, naj se slomi sila vsake.

Hural V boj zdaj, rdeči vrati! O Gospodi, Ti s nami bodi, Ti nam borbo naše vodi, pelji nas do končnih smagi!

NE CESAR NE KRALJ

BRUNO BREHM

DOSEDANJA VUERSINA

Po smrti cesarja Franca Josefa imeli madžarski ministri predsednik Tisza od cesarja Karla obljubo, da se bo dal kronati za ogrskega kralja.

Karlov svak princa Sikat Bourbonški skuša uveljaviti svoje dvomilne pravice do francoskega prestola. Za te nakane pridobi tudi svojega svaka, avstrijskega cesarja Karla, od katerega izsilj pismeno zagotovilo, da se bo kot nasprotnik Nemčije glade Al. nacoje in Lotaringije na vso moč zalzal za Francijo.

Omenovan čes leto dni razkrinka Sikatove nakane ter Karlovo dvomilno igro (na eni strani pismena Karlova obljuba, da se bo glade Al. nacoje in Lotaringije na vso moč zalzal za Francijo, na drugi pa po noven Karlov odhod v nemški glav ni stan na posvetovanju za sklenitev vojaške in gospodarske zveze s Nemčijo). Karl hitro zapravi pri svojih narodih vse zaupanje; najprej zalaga česko kromo, a tudi na Ogrskem se začne naglo vse podirati: notranjim nemirnim in nezadovoljstvom sledi še upor madžarskih čet, ki nocoje več v boj za Avstrijo. Da bi preprečili splošen polom na bojišču, sklenejo te uporne madžarske čete zamenjati s vojaštvom iz avstrijskih dednih dežel, a zdaj se tudi to upre in se noče več boriti za Madžarsko. Oboji hočejo na vsak način domov. Sprito tega nevarnega položaja se avstrijske poveljstvo odloči poslati na italijansko bojnjo črto posebno vojaško komisijo, ki naj bi skušala doseči premirje Italijani.

Svetline rakete so blisnile v zrak. V njihovi svetlobi se je zabliščala zamotna in črna. Z rezkim »Stoj!« je straža ustavila one štiri moče. Obstali so ob žični ograji in napeto pogledali predse. Padlo

je nekaj strelav in nekaj krogel je zaživžgalo čez glave. Težko se je bilo zdaj potuhniti, ko sta pa na štiri moče gledali dve vojski. Šumenje reke ni preglasilo divjih kletev, ki so se zaslišale s desnega brega. Bile so to češke kletevi. Tam zgoraj je bila češkoslovaška brigada, vojski, katerih tovariši so bili Avstriji ob Pavi zajeli in jih pobesili. Nekaj glasnih povelj, potem pa spet tišina. Zarometi so ugasnili, trobente utihnile. Drobnia luč žepne svetilke se je pomikala bliže. Ob žični oviri se je pojavil italijanski generalštabni major: »Gospodje, imam ukaz, da se smem nikogar pustiti čez črto, če jas sam smem tu sprejemati le pisma za italijansko vrhovno poveljstvo.«

»Gospod major,« je odgovoril baron Seiller, bivši vojaški odposlanec v Rimu, »ste pehotni general, ki stoji pred vami, je poveljnik zbora, ne pa kak naveden posredovalec. Mi, njegovi spremljevalci, smo pa generalštabni častniki. Ne morete nas vendar zavrniti kar tako kakor kakšne navadno posredovalce med vojaškimi oddelki. Ekscelencu tu prinaša odgovor vrhovnega armadnega poveljstva. Gre za važno in nujno stvar!«

»Prav žal mi je, gospod podpolkovnik, a držati se moram ukaza.«

»Gospod major, tega ukrepa se vam ne bo treba več držati, če vam povemo, da prinašamo uradno prošnjo za premirje. Gospod major, lahko sami pogledate.«

Italijan je posvetil z žepno svetilko na pooblastilno listino, nekoliko po-

misli, potem pa dejal gospodom, naj malo počakajo, da bo telefoniral na divizijo in na armadno poveljstvo. Avstriji so sedli na železniški nasip. O Italijanih razen stražarjev, ki so nedaleč od tod hodili gor in dol, ni bilo ne duha ne sluha. Čehi tam zgoraj so peli neko zabavljico. General Weber je pripovedoval, kako je bil pred tremi leti v Črni gori sprejemal prošnjo za premirje, ki jo je bil poslal kralj Nikita. Tedaj pač ni mislil, da bo moral nekoč tudi sam kot prosilec čakati ponoči pred sovražnikovo žično oviro na odgovor. Od Adize sem je pihal mrzel veter. Častniki so si skušali poiskati zavetja za železniškim nasipom. To čakanje je bilo zanje večnost.

Trajalo je več ko celo uro, preden je prišel odgovor. Spustili so nato častnike čez črto in jih s žepnim avtomobilom prepeljali v Avio pred vilo generala Battistonja, poveljnika 26. divizije. Pozdrav na divizijskem poveljstvu je bil resen in svečan. Italijanski častniki so stopili v vrsto in pozdravili molčeče Avstrijce. S poveljstva armadnega zbora je prišel nek polkovnik, ki je pregledal pooblastila in se potem spet vrnil na svoje poveljstvo. Ob petih zjutraj je prispele telefonično dovoljenje, da smejo ostali člani avstro-ogrške komisije za premirje tudi priti tja. Nemška pooblastila, polkovnika barona Schifferja von Bernsteina, ki se je hotel kot zastopnik Nemčije pridružiti Avstrijcem, so Italijani zavrnili.

Umor Tisza

31. oktobra popoldne je prišla grofica Almassy v Tiszovo vilo za mestnim gozdičkom v Budimpešti in za božjo voljo proslila njegovo ženo, naj ga vendar pregovorijo k begu. Rekla je, da je zdaj še čas in da se lahko skrije kje na deželi toliko časa, da se val razburjenja nekoliko poleže. Tiszu da pripisujejo vso krivdo za te dogodke in da mu očitajo,

da je še vedno odločno za zvezo s Nemčijo in da je s svojo trgovlavo vojno samo zavlačeval; povsod po mestu da ljudje govore, da se kuje proti Tiszu zarota.

Medtem ko je grofica v vsej naglici to pripovedovala, je stopil v sobo Tisza sam, poslušal s sklonjeno glavo njene besede, nato pa se zaničljivo nasmehnil: »Bomo videli, kaj bo Andrassy na Dunaju opravil s svojo ponudbo, da se sile ne ločen mir.«

»Nič ne bo dosegli,« je vzklila grofica Almassyjeva. »Prav nič! Zato je zdaj že davno prepoznal.«

»Tudi za beg je že prepozno,« je odvrnil Tisza. »Lukačič je poprašal pri cesarju v Schönbrunn, ali sme streljati. On ne sme streljati. Jas sem predlagal, naj bi predvsem budimpeštanski polk poslali kam proč iz Budimpešte, s drugimi oddelki pa naredili red. A red se ne sme narediti. Povem ti pa, kaj bo Andrassy dosegel. Dosegel bo, da bodo pred nami pljuvali. O meni ne sme nihče reči, da som pobežnil. Jas ostanem tu.«

»Izpostavil se nevarnosti, ki se je lahko izognel,« je tožila grofica Almassy. »Jaz ostanem tu. Vsakogar, ki pride, bom pozdravil s temel. Pri tem se je Tisza potipal po žepu, v katerem je imel samokres.

»Saj ti vendar ne strežejo po življenju Madžari,« je nadaljevala grofica Almassy. »Vsakovrstni ljudje se zdaj potikajo pri nas, predvsem mornarji in bivši ujetniki, ki so se bili v Rusiji naučili boljševizma. Zdaj hočejo tu pokazati, kaj znajo!«

»No, potem mi oprosti, če sem tako radoveden, da bi tudi jaz rad to videl. Grof je počasi sedel za mizo. Njegova majhna, debelušna žena je stopila k njemu in ga začela s svojo mehko roko božati po trdih lasih: »Da, tak je, tak je on,« je dejala mladi grofici in njene temne oči so se ponosno zasvetile. »Ne boš ga pregovorila, da ne bi storil tega,

kar si je bil namenil. Trmast je ko le kaje!«

»In potem ti v tvoje pomirjenje, draga moja, povem še,« je dejal Tisza, »da se na tistih osem oročnikov, ki stražijo mojo hišo, lahko povsem zanesem, ker so pogumni močje.«

»Pusti to,« je dejala grofica svoji mlađi nečakinji, »žensk ne bo poslušal. Jas vendar tudi nisem hotela, da bi šel v Bosno, a je valic temu šel, in v teh časih! Kaj vse som morala tedaj prestati!«

Grof se je zlobno zasmejal na ono potovanje, ki ga je bil pred dvema mesecema naredil na cesarjevo željo. V sarnajevski mestni hiši, od koder je bil Franc Ferdinand nastopil svojo zadnjo pot, je z jahalnim bičem tolkel po mizi in vsem, ki so se mu trdovratno upirali, grozil, da jih bo pahnil v prepad, če bodo hoteli strmoglaviti monarhijo, in da jih bo še pod njenimi razvalinami zmel.

»Kralj je tudi pobežnil,« je spet začela grofica Almassyjeva.

»On ni pobežnil,« je ugovarjal Tisza, »on le ne ve, kam naj bi se postavil, da bi podpiri streho, ki jo je bil sam na pol odnesel. Jas ostanem tu. To je včasih še edina stvar, ki jo človek s čisto vestjo lahko stori.«

»Karolyjevi ljudje te sovražijo!«

»Lagal bi, če bi rekel, da imam rad to histerično družbo. Ne morejo mi očitati ničesar drugega ko to, da nisem mogel biti boljši, kakor pa sem bil. Moral bi mi pokazati, kako naj to storim. Po porazu na bojiščih za državnika ni več velike izbire. Zato som hotel zmagati. Edina dobra stvar, ki jo je zdaj še moči storiti, je ta, da človek molči in ne javka. Ne dam nič na to, s čemer je pri nas začel kralj vedno znova poudarjati, da vojne ni bil ne hotel, ne smu začel. Tega stari cesar ne bi nikoli storil. Nobene vojne ni moči dobiti z molitvijo, niti ne s pobožnimi željami. Odločitev pade

Dalje na 4. strani.

Slikanice, njihov pomen in njihova škoda

Pred to vojako smo imeli na knjižničnem
rgu približno 40 avtorjev, sedaj pa jih bo
najmanj še sto, če ne še več! Največ je takih,
ki so v enostransko hojenje prestopajo.

In kakor pravijo novejši dušeslovci, se vzgoja tako rekoč že konča s 6. letom starosti, češ da so že do tedaj človeške naravnane usmerjene. *Fa* ter tedaj lahko razumemo važnost te dobe, kakor tudi nužnost ukrepov, izločitvenih za pravo vzgojo v predšolski dobi.

gova žena pa se je vrgla nanj in ga za-
brila s svojim telesom.

Avstrijci, kolikor ih je znalo itali-
jansko, so takoj prevedli pogoje v nem-
ščino. Skoraj po vsakem odstavku so

ti Bavarcem čez Brenner v hrbelte
(Dalje.)

gova žena pa se je vrgla nanj in ga za-
brila s svojim telesom.

Avstrijci, kolikor ih je znalo itali-
jansko, so takoj prevedli pogoje v nem-
ščino. Skoraj po vsakem odstavku so

Avstrijci, kolikor ih je znalo itali-
jansko, so takoj prevedli pogoje v nem-
ščino. Skoraj po vsakem odstavku so

ti Bavarcem čez Brenner v hrbelte
(Dalje.)